

ความหมายของคำว่า แม่

■ นำเสนอเมื่อ 6 ส.ค. 2551

ในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับ "ความเป็นแม่" และคำเรียกผู้ที่ให้กำเนิดสมาชิกใหม่ของแต่ละสังคมส่วนใหญ่จะเป็นคำแรกที่เด็กสามารถเปล่งเสียงได้ก่อน "แม่" ดังนั้นความหมายของคำว่า "แม่" ทุกภาษาและวัฒนธรรมจะมีคุณค่าอย่างมาก และหากสังเกตจะพบว่า "แม่" เป็นเสียงที่เด็กสามารถเปล่งได้อย่างง่าย และเป็นคำแรกที่สามารถออกเสียงนั้นได้อย่างมีความหมาย

นักภาษาศาสตร์ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คำว่า "แม่" ของทุก ๆ ภาษา มาจากการออกเสียงของเด็ก โดยคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะริมฝีปากคู่ (Bilabial) ได้แก่ ม , พ , ป , บ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นพยัญชนะชุดแรกที่เด็กสามารถทำเสียงได้ โดยการใช้นิพยางค์บ่นและล่าง ดังเช่น

ภาษาไทย เรียก แม่

ภาษาจีน เรียก ม่า หรือ มา

ภาษาฝรั่งเศส เรียก la mere (ลา แมร์)

ภาษาอังกฤษ เรียก mom , mam

ภาษาโซ่ เรียก ม่เปะ

ภาษามุสลิม เรียก มะ

ภาษาไท เรียก ไตคัง เม เป็นต้น

"แม่" เป็นคำโดดหรือคำไทยที่บ่งบอกความสัมพันธ์อันอบอุ่นลึกซึ้งซึ่งระหว่างผู้หญิงกับลูก แม่ หมายถึงผู้มีพระคุณ ผู้ให้กำเนิด ให้น้ำนมลูกดื่มกิน ให้ความรักความเมตตาและปกป้องดูแลลูกจนเติบโตใหญ่ คำว่า "แม่" มักถูกนำไปใช้ร่วมกับคำอื่น ๆ โดยมีความหมายแตกต่างกันออกไป พอจะแบ่งแยกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แม่ ในฐานะเป็นคำที่ใช้แบ่งแยกเพศและบ่งบอกบทบาท ในฐานะ สถานภาพและอากัปกริยาของผู้หญิง เช่น แม่... (น.) : คำเรียกหญิงทั่วไป เช่น แม่นั้น แม่นี้ ; แม่ค้า (น.) : ผู้หญิงที่ดำเนินการค้าขาย ; แมคร้ว (น.) : หญิงผู้ดูแลคร้ว หุงหาอาหาร ; แม่ตุ (น.) : นักสวดผู้ขึ้นตบตบ ; แมนม (น.) : หญิงผู้ให้นมเด็กกินแทนนม ; แม่บ้านแม่เรือน (น.) : หญิงดูแลบ้านเรือน ; แม่แปรง (น.) : หญิงผู้จัดจานหรือเป็นหัวหน้ากลุ่ม ; แม่ मद (น.) : หญิงหมอบผี หญิงคนทรง หญิงเขาผี ; แมยาย (น.) : คำเรียกแม่ของเมีย ; แมมาย (น.) : หญิงที่มีผิวแล้วแต่ผิวตายหรือเลิกร่างกันไป ; แมยั่วเมือง (น.) : คำเรียกพระสนมเอกแต่โบราณ ; แมย้าว (น.) : หญิงผู้เป็นแม่เรือน ; แมรีแมเรด (ว.) : ทำเอาหนาเอาตา ; แม่แรง (น.) : หญิงผู้เป็นกำลังสำคัญในการงู้น, เครื่องตัดจัดหรือยกของหนัก ; แม่เลี้ยง (น.) : เมียของพ่อที่ไม่ใช่แม่ตัว, หญิงที่เลี้ยงลูกบุญธรรม ; แม่เลา (น.) :

หญิงผู้กำกับควบคุมดูแลของโสเภณี ; แม่สื่อแม่ชัก (น.) : ผู้พูดชักนำให้หญิงกับชายรักกัน ; แม่อยู่หัว (น.) :
คำเรียกพระมเหสี เป็นต้น

2. แม่ เป็นคำที่ใช้บ่งบอกฐานะของผู้ปกครองคุ้มครอง เช่น แม่ย่านาง (น.) : ผู้หญิงผู้รักษาเรือ นางไม้ ;
แม่สื่อ, แม่วี (น.) : เทวดาหรือผีที่คอยดูแลทารก เป็นต้น

3. คำว่า แม่ ยังถูกนำมาใช้เรียกผู้เป็นหัวหน้าหรือเป็นนาย
บ่งบอกฐานะของผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลและควบคุม เช่น แมกง แมทัพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ความหมายหลักของคำว่า แม่ ก็คงหนีไม่พ้นการเป็นผู้ให้ชีวิตหรือหญิงผู้ให้กำเนิดบุตร
หญิงผู้ปกป้องคุ้มครองและดูแลรักษา สังคมไทยยังใช้คำว่าแม่ตามความหมายนี้เรียกสิ่งต่างตามธรรมชาติอื่น ๆ
เพื่อยกย่องเทอดทูนในฐานะผู้ให้กำเนิดและหล่อเลี้ยงชีวิต เช่น แม่น้ำ แม่โพสพ แมธรรณี เป็นต้น
ความหมายของคำว่าแม่ในลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นชัดอย่างชัดเจนว่าสังคมไทยแต่โบราณมายกย่องและให้เกียรติ
สตรีเพศผู้เป็นแม่ ตระหนักในบทบาทหน้าที่และบุญคุณของแม่ต่อชีวิตของลูก ๆ ตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

ในบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย แม่ คือ ผู้เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อลูก ๆ
คอยดูแลเอาใจใส่และประคับประคองลูกจนเติบโตใหญ่ ความรักของแม่ถือว่าเป็นความรักที่บริสุทธิ์
สังคมไทยมักพูดถึงแม่ในฐานะของผู้ที่รักลูกยิ่งชีวิต พรอมจะตกระกำลำบากเพื่อลูกของตนโดยไม่สั่นใจ
นางจันทร์เทวีถูกขับออกจากเมือง ต้องระเห่รอนไรที่ซุกหัวนอนเพราะคลอดลูกเป็นหอยสังข์
แต่นางก็ยังรักและเฝ้าทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยงโดยไม่เคยคิดรังเกียจเด็ดฉันทแม่แต่สัตว์อย่างนางนิลาภาส
ก็ยังรักและหวงแหนลูกอย่างทรพี ปกป้องลูกของตนมิให้ถูกฆาตังเช่นลูกของตัวอื่น ๆ

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว คำว่า "แม่" จะบ่งบอกความหมายของการเสียสละ
ความรักและความผูกพันที่ผู้หญิงที่มีต่อลูกของตน
แต่การที่สังคมไทยมีลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชนชั้น ทำให้ความหมายของการเป็นแม่
ตลอดจนบรรทัดฐาน แบบแผน
พฤติกรรมและบทบาทฐานะของผู้หญิงในวัฒนธรรมของแต่ละชนชั้นย่อมแตกต่างกันไป

ข้อมูลจาก www.catholic.or.th